

toe te kennen om alle recht op te lossen. Zoo heeft men eenerszijds het recht van den mensch erkend, en toch staat het niet in den weg, omdat het verdwijnt zoodra men er mee rekenen moet. Reeds ROUSSEAU heeft voor het „strafrecht” ook dezen grond gegeven, dat ieder, „attaquant le droit social devient par ses forfaits rebelle et traître à la patrie, il cesse d'en être membre” enz. ³⁶³). Bij FICHTE hetzelfde. In beginsel is ieder, die het burgerverdrag schendt, daardoor rechteloos. Wat beteekent: „der Verurtheilte wird erklärt für eine Sache, für ein Stück Vieh.” ³⁶⁴) In gelijken trant VON BAR. De misdadiger vervalt door zijne daad der „diskretionären Disposition” der maatschappij ³⁶⁵). Ook FRANCK, volgens wien de misdadiger alle recht verliest, en wordt tot „la bête humaine”, „une force que la société peut comprimer dans l'intérêt de sa conservation.” ³⁶⁶) En GAROFALO: „On pourrait même dire, métaphoriquement, que l'individu ne représente qu'une cellule du corps social; par conséquent lorsqu'il est nuisible à ce corps, il ne peut pas prétendre à continuer d'en faire partie.” ³⁶⁷)

Alle misdrijf maakt in beginsel rechteloos. Eene solutie, waarbij wellicht wat sterk aan het *simplex sigillum veri* is gedacht. LAPLAIGNE beperkt de rechteloosheid nog tot den onverbeterlijk geachte, maar te zijnen aanzien heeft de maatschappij dan toch dezelfde rechten als „appartiennent au propriétaire d'un cheval intraitable, outre le droit de le châtier, celui de le supprimer.” ³⁶⁸)

Waar kortweg de straf als de *choc en retour*, de *contraspinto*, voorgesteld wordt, is natuurlijk zelfs het vragen naar eenen rechtsgrond ongerijmd. Evenals bij de opvatting van Mr. HAMAKER, volgens wien het strafvonnis bloot is „de daad, die aan ieder duidelijk maakt, hoe gevaarlijk het is van den regel af te wijken, hoe slecht dergelijke afwijkingen worden geduld.” ³⁶⁹) En het is dan ook weinig logisch aanhangsel, als hij daarop nog volgen laat, dat dezoodanige valt als „offer voor het heil” der maatschappij. Voor heil is in zijne beschouwing geene plaats. De menschen dulden niet, dat iemand van de *mode* afwijkt. Dát is de gedachte van den Schrijver. Het recht is *mode* van doen.

Van recht is al minder sprake.